

Modele odpowiedzi

Język polski
Poziom podstawowy

Część I

Zadanie sprawdzające rozumienie czytanego tekstu **O książce**

Model zawiera przewidywane odpowiedzi. Odpowiedzi ucznia mogą przybierać różną formę językową, ale sens musi być synonimiczny wobec modelu. Oceniając pracę ucznia, należy stosować punktację z modelu.

Uwaga: Za pełną odpowiedź przyznaje się maksymalną liczbę punktów, za niepełną – wskazaną w rubryce „punkty częściowe”. Nie należy przyznawać połówek punktów. Za brak odpowiedzi lub odpowiedź błędną nie przyznaje się punktów.

Nr zadania	Odpowiedzi	Maksymalna liczba punktów	Punkty częściowe
1.	bohaterowie literaccy	1	
2.	– zaprzyjaźniamy się z nimi – traktujemy jako wzory – odrzucamy	2	za 2 przykłady – 1 pkt, za 3 – 2 pkt
3.	na przykład: odstonięcia tajemnic bytu, pomocy w chwilach kryzysu i zwątpień, pomocy w określeniu swego miejsca we wszechświecie	2	za 2 przykłady – 1 pkt, za 3 – 2 pkt
4.	apostrofa	1	
5.	– może być formą ucieczki od świata lub jego opanowania	1	
6.	„Zdaje się, że przypada ono na lata powtórnego dojrzewania”	1	
7.	pryjaźń i poznanie	1	
8.	na przykład: na sięganiu po coraz ambitniejsze książki	1	
9.	„Conrad przemyka się we mgłę dalekich mórz”. – symbolizuje świat moralnych wartości „rzeźbiąc człowieka, chce rozporządzać całą jego gliną” – poprzez swoich bohaterów kształtuje odbiorców	2	za 1 metaforę i 1 uzasadnienie – 1 pkt, za 2 metafory z uzasadnieniami – 2 pkt
10.	– „Jak samotny żeglarz” – „Jest niby dojrzały owoc” porównania te pełnią funkcję poetycką	2	za wypisanie porównań – 1 pkt, za wskazanie funkcji – 1 pkt
11.	1945 rok	1	
12.	Jan Parandowski Honore de Balzac Joseph Conrad Bolesław Miciński	2	za przywołanie 2 pisarzy – 1 pkt, za 4 pisarzy – 2 pkt
13.	na przykład: teza: – wpływ książki na świat wartości czytelnika argumenty: – bohaterowie młodzieńczych lektur stają się wzorcami osobowymi – książka jest znakiem, drogowskazem, punktem odniesienia wniosek: – książka jest czymś wyjątkowym w życiu każdego czytelnika	3	po 1 pkt za tezę, argumenty i wniosek – razem 3 pkt

Część II

Temat 1. **Różne oblicza patriotyzmu. Porównaj sposoby jego rozumienia i przedstawienia na podstawie fragmentu Wielkiej Improwizacji z *Dziadów* cz. III Adama Mickiewicza oraz liryku Jana Kasprowicza *Rzadko na moich wargach*. Odwołaj się do znajomości twórczości obu poetów.**

I. Rozwinięcie tematu (0–25 pkt)

1. Rozpoznanie wstępne (0–2 pkt)

Wielka Improwizacja

a) fragment dramatu romantycznego, III części *Dziadów* Adama Mickiewicza, monolog bohatera dramatu – więźnia i poety – Konrada

Rzadko na moich wargach

a) utwór liryczny z tomiku *Księga ubogich* Jana Kasprowicza, poety Młodej Polski

2. Rozpoznanie zasady zestawienia tekstów (0–3 pkt)

na przykład:

a) różne sposoby wyrażania miłości ojczyzny, wynikające z ideologii epoki, osobowości twórcy, wydarzeń historycznych, uwarunkowań politycznych

b) w dramacie romantycznym bohater identyfikuje się z ojczyzną, w liryku dystansuje się od manifestowania swoich uczuć patriotycznych

c) czułość na los ojczyzny i narodu, chociaż inaczej wyrażana, obecna w obu tekstach

3. Oblicza patriotyzmu (0–11 pkt)

Wielka Improwizacja (0–6 pkt)

na przykład:

a) identyfikacja z ojczyzną

b) współodczuwanie z nią, wchłonięcie w siebie ojczyzny (podanie cytatów)

c) interpretacja zwrotu „nazywam się milijon”

d) walka z Bogiem w imię wolności ojczyzny, postawa otwartego buntu, duma i pycha bohatera, który czuje się powołany do duchowego przewodzenia narodowi

e) głośna manifestacja swoich uczuć, krzyknienie na cały świat o krzywdach narodu i ojczyzny

f) bogate słownictwo, skomplikowane porównania w wyrażaniu uczuć

g) mistyczny plan

h) kontekst historyczny i biograficzny (proces filomatów, powstanie listopadowe, atmosfera spisku, rodząca się idea mesjanizmu polskiego)

Rzadko na moich wargach (0–5 pkt)

na przykład:

a) cichy, ukryty w głębi serca patriotyzm

b) franciszkańska miłość do człowieka i świata, do ojczystej ziemi „ludzi ubogich”

c) ukazanie fałszywego, głośno manifestowanego patriotyzmu „na pokaz” i „kupczenia” imieniem ojczyzny jako powód dystansowania się podmiotu lirycznego od tematów patriotycznych

d) ukrycie ojczyzny w prostych słowach „biednej” pieśni

e) kontekst historyczny i biograficzny (I wojna światowa, nadzieje na niepodległość)

4. Postawa osób mówiących (0–6 pkt)

Wielka Improwizacja (0–3 pkt)

na przykład:

a) bunt, pycha, duma, postawa roszczeniowa przy jednoczesnej gotowości do najwyższych ofiar za ojczyznę

b) ból wynikający z cierpień ojczyzny, stygmatyczne niemal odczuwanie jej cierpień

c) powołanie samego siebie na duchowego przywódcę narodu

d) poczucie wielkości, równanie się z samym Bogiem

Rzadko na moich wargach (0–3 pkt)

na przykład:

a) postawa pokory, umiłowanie ojczyzny dla niej samej, a nie dla poklasku i sławy

- b) odporność moralna na znikczemnienie i na zło świata
- c) czerpanie siły z własnego serca i miłości do ojczyzny
- d) spojrzenie z dystansu, „z drugiego brzegu” na siebie samego i własną twórczość, jednoczesna wzniosłość i prostota wypowiedzi, stylizowanej na ludową piosnkę

5. Wnioski (0–3 pkt)

Pełny wniosek:

Patriotyzm można wyrazić na wiele sposobów. Formy wyrazu i postawy osób mówiących zależą od wyzwania chwili, sytuacji politycznej, od ideałów epoki, tendencji estetycznych, osobowości twórcy i jego osobistego zaangażowania w sprawy ojczyzny, stopnia przeżywania miłości do niej. Nie ma monopolu na patriotyzm, każda jego forma, każdy sposób mówienia i milczenia o nim przy jednoczesnym odczuwaniu miłości do ojczyzny, jest wielką wartością. Zarówno Wielka Improwizacja, jak i wiersz Jana Kasprówicza uczą sztuki przeżywania tej miłości i wyrażania uczuć patriotycznych. Romantyzm ukształtował specyficzny model patriotyzmu, model całkowitej ofiary, krzyżowania o miłości ojczyzny na cały świat, postawy poświęcenia nawet za cenę utraty duszy. Model proponowany przez Kasprówicza jest modelem na czasy pokoju i wolności. **(3)**

Częściowy wniosek:

Ukazane zostały różne oblicza polskiego patriotyzmu: romantyczny – polegający na manifestacji uczuć, poświęceniu i wyzwaniu całego świata i Boga do walki i model XX-wiecznej, cichej, spokojnej, ukrytej w sercu miłości do kraju. **(2)**

Próba podsumowania:

Przedstawione oblicza patriotyzmu różnią się. **(1)**

II. Kompozycja (0–5 pkt)

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu.

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnątrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym **(5)**
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna, graficzne wyodrębnienie głównych części **(3)**
- wskazująca na podjęcie próby podporządkowania tekstu, na ogół spójna **(1)**

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III. Styl (0–5 pkt)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, urozmaicona leksyka **(5)**
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka **(3)**
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe **(1)**

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione nie przyznaje się punktów.

IV. Język (0–12 pkt)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne słownictwo, frazeologia i fleksja **(12)**
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, poprawne składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja **(9)**
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia **(6)**
- język komunikatywny, mimo błędów składniowych, słownikowych, frazeologicznych i fleksyjnych **(3)**
- język komunikatywny, mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, słownikowych i frazeologicznych **(1)**

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V. Zapis (0–3 pkt)

- bezbłędna ortografia, poprawna interpunkcja (nieliczne błędy) **(3)**
- poprawna ortografia (nieliczne błędy II stopnia); na ogół poprawna interpunkcja **(2)**

– poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia); interpunkcja niezakłócająca komunikacji (mimo różnych błędów) **(1)**

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VI. Szczególne walory pracy (0–4 pkt)

Temat 2. **Rozważania egzystencjalne jako jeden z elementów charakterystyki głównego bohatera utworu J. W. Goethego *Cierpienia młodego Wertera*. Zanalizuj wybrane fragmenty, oceniając je w kontekście całej powieści.**

I. Rozwinięcie tematu (0–25 pkt)

1. Rozpoznanie wstępne (0–4 pkt)

na przykład:

- a) gatunek – powieść epistolarna (forma listu)
- b) epoka – okres burzy i naporu – który wykreował nowy typ bohatera o charakterystycznej, rzadko spotykanej skali wrażliwości
- c) werteryzm – określenie postawy tytułowego bohatera
- d) główny motyw – rozważania egzystencjalne
- e) narrator pierwszoosobowy, tożsamy z bohaterem
- f) utwór kultowy dla polskich romantyków

2. Sens ludzkiego życia według Wertera (0–12 pkt)

na przykład:

- a) życie jest snem
- b) wysiłek ludzki daremny, nie da się przedłużyć istnienia
- c) samotność człowieka („ściany, wśród których jest zamknięty”)
- d) człowiek ucieka przed światem zewnętrznym w głąb samego siebie
- e) ludzie, podobnie jak dzieci, niewiele wiedzą, pozostają bezradni w odwiecznych pytaniach egzystencjalnych o sens życia
- f) szczęście ludzi zależy od tego, do kogo się porównują
- g) myślenie powoduje ból egzystencji, dlatego też sensowniej żyć z dnia na dzień, nie myśląc o przyszłości
- h) nieosiągalne pragnienie uczynienia z życia ogrodu na kształt raj
- i) życie jest więzieniem, jednak zawsze można z niego uciec (w domyśle samobójstwo)
- j) ludzie sami sobie zatruwają życie
- k) poczucie wartości dostarcza ciężka, mozolna praca przybliżająca do określonego celu
- l) życie jest ceremoniałem, a ludzie głupcami grającymi swoje role, bez świadomości bycia marionetkami

3. Werter w kontekście całej powieści (0–6 pkt)

na przykład:

- a) doświadcza bólu istnienia tzw. *weltschmerzu*
- b) kocha bezgranicznie, targany jest namiętnością
- c) ukojenia duszy szuka w kontakcie z przyrodą
- d) bliskie są mu pieśni Osjana, które tłumaczy dla Lotty
- e) to idealista stwarzający we własnej wyobraźni ideał miłości i kochający swoje wyobrażenie
- f) nieodporny na przeciwności losu (nadwrażliwość)
- g) posiada zdolność do głębokiej refleksji nad istotą bytu i natury ludzkiej
- h) egotyk zapatrzony w siebie samego, płacziwy kochanek

5. Wnioski (0–3 pkt)

Pełny wniosek:

Werter jest niezwykle wrażliwy, co nie pozwala mu do końca cieszyć się urodą życia. Refleksje związane z obserwacją świata i ludzi napawają go smutkiem. Życie jawi się jako sen, więzienie, ceremoniał i tym samym powoduje ból istnienia, spotęgowany nieszczęśliwą miłością, idealizmem i słabością natury nieodpornej na niedoskonałość świata. Buntuje się przeciw konwenansom i ceremoniałom, po-

szukując ideału, skazuje się na izolację i tym samym na samotność. Samobójstwo traktuje jako przejaw wolności – jedynej dostępnej w ziemskim wymiarze, ono uwolni go od cierpienia. **(3)**

Częściowy wniosek:

Werter to bohater odczuwający ból istnienia, który pogłębia refleksja nad niedoskonałością świata i natury ludzkiej. Nieszczęśliwa miłość dopełnia ból duszy i przyczynia się do samobójczej śmierci. **(2)**

Próba podsumowania:

Werter to bohater o naturze refleksyjnej. Obserwuje świat, ludzi i czuje ból egzystencjalny. **(1)**

II. Kompozycja (0–5 pkt)

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu.

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnątrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym **(5)**
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części **(3)**
- wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna **(1)**

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III. Styl (0–5 pkt)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka **(5)**
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka **(3)**
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe **(1)**

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. Język (0–12 pkt)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia i fleksja **(12)**
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja **(9)**
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne: składnia, słownictwo i frazeologia **(6)**
- język komunikatywny mimo błędów składniowych, słownikowych, frazeologicznych i fleksyjnych **(3)**
- język komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, słownikowych i frazeologicznych **(1)**

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V. Zapis (0–3 pkt)

- bezbłędna ortografia, poprawna interpunkcja (nieliczne błędy) **(3)**
- poprawna ortografia (nieliczne błędy II stopnia), na ogół poprawna interpunkcja **(2)**
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia), interpunkcja nie zakłócająca komunikacji (mimo różnych błędów) **(1)**

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VI. Szczególne walory pracy (0–4 pkt)